

Construirea propriei teologii

LECTȚIA A
DOUA

EXPLORAREA TEOLOGIEI
CREȘTINE

THIRD MILLENNIUM

MINISTRIES

Biblical Education. For the World. For Free.

Pentru materiale video, suporturi de curs și alte resurse, vizitați Third Millennium Ministries la adresa thirdmill.org.

© 2012 by Third Millennium Ministries

Toate drepturile rezervate. Fără permisiunea scrisă a editurii Third Millennium Ministries, Inc., P.O. Box 300769, Fern Park, Florida 32730-0769, nicio porțiune din această publicație nu poate fi reprodusă în scopuri comerciale, în nicio formă și prin niciun mijloc, cu excepția unor citate scurte în vederea recenziei, comentariului sau studiului.

Dacă nu există alte precizări, toate citatele biblice sunt din Sfânta Scriptură – Biblia versiunea Dumitru Cornilescu revizuită. Copyrightul Bibliei Cornilescu © 1924 aparține British and Foreign Bible Society (Societatea Biblică pentru Răspândirea Bibliei în Anglia și Străinătate). Copyrightul © 2010 ediției revizuite în limba română aparține Societății Biblice Interconfesionale din România, cu aprobarea British and Foreign Bible Society.

DESPRE THIRD MILLENNIUM MINISTRIES

Înființată în 1997, Third Millennium Ministries este o organizație creștină nonprofit care furnizează **educație biblică gratuită în întreaga lume**. Ca răspuns la nevoia tot mai mare de formare biblică judicioasă a liderilor creștini de pe mapamond, noi creăm o programă de seminar multimedia ușor de folosit, finanțată prin donații, în cinci limbi de mare circulație (engleză, spaniolă, rusă, chineză mandarină și arabă) și o distribuim gratuit celor care au cea mai mare nevoie de ea, mai cu seamă liderilor creștini care nu au acces la educația tradițională sau nu și-o pot permite. Toate lecțiile sunt scrise, concepute și produse intern și sunt similare ca stil și calitate celor de pe History Channel[®]. Această metodă originală și eficientă pentru formarea liderilor creștini s-a dovedit foarte eficace în întreaga lume. Am câștigat Premiul Telly pentru o producție video remarcabilă în domeniul educației și utilizării animației, iar programa noastră este folosită în prezent în peste 150 de țări. Materialele Third Millennium apar sub formă de DVD-uri, materiale tipărite, *streaming* pe internet, transmisie televizată prin satelit și emisiuni de radio și televiziune.

Pentru informații suplimentare despre lucrarea noastră de slujire și pentru a afla cum vă puteți implica, vă rugăm să vizitați <http://thirdmill.org>.

Cuprins

I. Introducere.....	1
II. Teologia creștină.....	1
A. Probleme cu definițiile	2
B. Definiția funcțională	3
C. Unitatea și diversitatea	5
1. Teologia unificată	5
2. Teologii multiple	6
III. Tradițiile creștine	8
A. Definiția „tradiției”	8
1. Definiție negativă	8
2. Definiția pozitivă	9
B. Tendințele tradițiilor	10
1. Doctrina	10
2. Practica	10
3. Patosul	10
C. Importanța tradițiilor	11
1. Ne înțelegem mai bine	11
2. Îi înțelegem pe alții	12
IV. Tradiția reformată	12
A. Originile și dezvoltarea	13
B. Tendințele	14
C. Deosebiri	15
1. „Solas” ale Reformei	15
2. Unitatea Scripturii	16
3. Doctrina despre Dumnezeu	17
4. Cultura umană	18
V. Concluzie	19

Construirea propriei teologii

Lecția a doua

Explorarea teologiei creștine

INTRODUCERE

Îmi amintesc că odată am mers la un prieten dorind să-mi facă câteva lucruri, dar m-am făcut că venisem să stăm de vorbă, să avem o conversație obișnuită, prietenească. La foarte scurt timp, adevărata mea ordine de zi a ieșit la iveală. Odată cu aceasta, tensiunile au crescut, iar întâlnirea noastră nu a mai fost atât de plăcut. Mi-l amintesc pe prietenul meu spunând-mi: „Aș fi dorit să-mi fi spus ce ai de gând. Aș fi dorit să vin în cunoștință de cauză.”

Ei bine, în multe privințe, este la fel și cu teologia. De multe ori, teologii creștini discută despre teologie ca și cum nu ar avea nici un interes ascuns. „Îți spun adevărul,” afirmă ei, „Tot ce fac este să-ți spun ce zice Biblia.” Însă de-a lungul anilor, am învățat că este mult mai bine să discutăm despre teologia creștină la modul cel mai deschis posibil. Astfel, oricine poate să participe la conversație în cunoștință de cauză.

Aceasta este a doua lecție din seria noastră „*Construirea propriei teologii*.” În această lecție, vom stabili orientările de bază care vor ghida tot acest studiu. Am intitulat această lecție „Explorarea teologiei creștine” și vom prezenta câteva din cele mai importante presupuziții care ne vor îndruma în explorarea dezvoltării unei teologii creștine distincte.

Vom analiza acest subiect în trei moduri, pornind de la preocupări mai generale către cele mai specifice. În primul rând, vom defini din perspectiva noastră care este teologia pe care o considerăm creștină. În al doilea rând, vom vedea modul în care tradițiile teologice specifice dau formă teologiei creștine. În al treilea rând, vom privi la unele dintre învățăturile de bază ale teologiei reformate, ramura specifică a credinței creștine care stă la baza acestor lecții. Să ne întoarcem, în primul rând, la ideea generală a teologiei creștine. Ce vrem să spunem în aceste lecții când folosim această terminologie?

TEOLOGIA CREȘTINĂ

Din păcate, de multe ori vorbim despre „teologia creștină,” fără să fie prea clar ce înțelegem prin aceasta. Câteodată, oamenii folosesc această terminologie pentru a se referi la ceea ce cred, de fapt, creștinii, însă aceștia susțin de multe ori tot felul de credințe care nu sunt cu adevărat creștine. Alții folosesc terminologia pentru a vorbi despre teologia pe care creștinii ar trebui să o creadă. Însă, majoritatea creștinilor nu pot cădea de acord asupra a ceea ce ar trebui să creadă. Din cauza acestora și a altor ambiguități, este nevoie să lămurim la ce ne referim atunci când vom folosi termenul de „Teologie creștină” în aceste lecții.

Vom atinge trei aspecte: în primul rând, ne vom uita la unele dintre problemele de definire a teologiei creștine; în al doilea rând, vom propune o definiție de lucru și în al

treilea rând, vom lua cunoștință despre unitatea și diversitatea pe care teologia creștină le presupune. Să privim mai întâi la unele dintre problemele pe care le întâlnim în timp ce încercăm să definim teologia creștină.

PROBLEME CU DEFINIȚIILE

Una dintre cele mai mari probleme pe care le avem este să găsim modalități de a distinge teologia creștină de teologia non-creștină. Uneori, diferențele nu sunt greu de observat, dar de multe ori este extrem de dificil să separăm teologia creștină de altele.

Gândiți-vă în felul următor. Când considerăm creștinismul alături de alte religii majore ale lumii, există o serie de teologii care se disting cu ușurință de convingerile creștine. De exemplu, în ciuda faptului că unii oameni au încercat să combine creștinismul și hinduismul, politeismul hinduismului îl face foarte diferit de credința creștină, într-o măsură așa de mare încât este greu să confunzi cele două sisteme teologice.

Islamul, pe de altă parte, este mult mai aproape de creștinism decât hinduismul. Asemenea creștinismului, islamul își urmărește descendenți până la Avraam. Mai mult decât atât, profetul islamului a fost influențat de învățăturile creștine atunci când el și adepții săi au alcătuit Coranul. Deci, există o serie de asemănări între creștinism și islam. Cu toate acestea, în cea mai mare parte, nu avem mari dificultăți în a distinge islamul de credința creștină, pentru că între ele există diferențe fundamentale majore, precum faptul că creștinismului susține divinitatea și supremația lui Hristos, în timp ce islamismul refuză aceste adevăruri.

Să luăm în considerare iudaismul. Acesta este chiar mai strâns legat și mai asemănător cu creștinismul, deoarece s-a dezvoltat din iudaism. Cu toate acestea, iudaismul neagă faptul că Isus este Mesia, Hristosul, astfel că sunt puțini oameni care îl confundă cu credința creștină.

Perspectivile teologice ale acestora și ale altor mari religii ale lumii sunt atât de diferite față de teologia creștină, încât majoritatea oamenilor întâlnesc puține dificultăți în a le separa. Putem trasa limite destul de solide între teologia noastră și teologia lor.

În același timp, multe școli de teologie amestecă gândirea creștină cu cea necreștină, făcând dificilă uneori separarea creștinismului autentic de alte credințe. Vedem atâta sincretism în sectele creștine populare, cum ar fi: Martorii lui Iehova, Mormonismul, Știința creștină, Biserica unificării (credința lui Sun Yung Moon). Aceasta poate fi găsită chiar și în multe biserici și confesiuni care au renunțat la pozițiile teologice ale strămoșilor lor în favoarea liberalismului modern. De fapt, unele aspecte ale acestor religii sincretiste sunt diferențiate ușor ca fiind necreștine, dar alte elemente sunt foarte aproape de adevăratul creștinism. Din acest motiv, în astfel de cazuri, avem dificultăți în a trasa linii clare între teologiile creștine și cele necreștine.

Pentru a înrăuți lucrurile și mai mult, gândiți-vă la punctele de vedere teologice ale celor ce sunt credincioși în Hristos. Chiar și în sfera de creștinism autentic este de multe ori mai ușor să vorbim despre teologiile creștine (la plural) decât despre teologia creștină (la singular). Există atât de multe forme diferite ale creștinismului, încât este imposibil să se identifice, spre mulțumirea tuturor, care forme ale creștinismului ar trebui să fie considerate autentice. Include oare teologia creștină adevărată învățăturile

Bisericilor Ortodoxe Răsăritene? Cum rămâne cu doctrinele romano-catolice? Care este cea mai pură formă de credință protestantă: anglicană, baptistă, luterană, metodistă, prezbiteriană? Aproape fiecare segment al bisericii evaluează puritatea diferitelor ramuri ale creștinismului în felul său și consideră că teologia sa este cea mai pură versiune dintre toate. Când ne gândim la acest lucru în ceea ce privește dezacordurile dintre creștini, este și mai dificil să definim „teologia creștină.”

Le cer adesea elevilor dintr-una dintre clasele mele să mă ajute să disting teologia creștină de toate celelalte sisteme teologice din lume, dându-mi o listă de doctrine pe care oamenii trebuie să le creadă pentru fi considerați creștini.

În scurt timp studenții se întorc cu o listă foarte lungă de credințe creștine esențiale. Printre acestea se numără afirmații precum: Isus este Domnul; Isus este Mântuitorul; Isus este singura cale de mântuire; Isus a murit pentru păcatele noastre; Isus a fost înviat din morți; Dumnezeu este Triunic; Isus este pe deplin Dumnezeu și pe deplin om; toți oamenii sunt păcătoși; îndreptățirea este doar prin credință; creștinii trebuie să fie sfinți; Biblia este Cuvântul infailibil al lui Dumnezeu. După cum puteți vedea, o persoană ar trebui să fie foarte bine educată și informată numai pentru a înțelege toate aceste concepte, cu atât mai puțin să le creadă pe toate.

După ce primesc astfel de răspunsuri de la clasă, de obicei, mă întorc de la tablă și le pun această întrebare crucială: Câți dintre voi ați crezut aceste învățături la început, atunci când ați devenit creștini? Și, desigur, cei mai mulți au trebuit să recunoască, în cel mai bun caz, că au crezut doar în câteva dintre ele. Așa că îi întreb: „Păi, nu erai creștin și nu aveai o teologie creștină, chiar și când nu credeai toate celelalte doctrine?”

Desigur, doctrinele pe care studenții le includ, de obicei, în lista lor sunt învățături creștine importante. Dar ar trebui să fie evident faptul că o persoană poate avea o credință creștină autentică și teologie creștină, fără ca măcar să fi auzit despre unele dintre aceste doctrine, cu atât mai puțin să le fi înțeles sau crezut.

Ce doctrine sunt absolut esențiale pentru adevărata credință creștină? Care este minimul necesar de teologia creștină? Adevărul este că numai Dumnezeu știe cu siguranță unde trebuie trasată această linie.

Acestea sunt tipurile de probleme cu care ne confruntăm când încercăm să definim teologia creștină. În raport cu alte religii, nu este greu să ne distingem, dar este foarte dificil să știm exact care sunt elementele esențiale pentru ca o teologie să fie cu adevărat creștină.

Acestea, dar și alte dificultăți legate de definirea „teologiei creștine,” m-au determinat să propun o definiție de lucru care ne va ghida discuțiile în aceste lecții. Această definiție nu va răspunde la orice întrebare care se poate pune, însă ne va oferi un indicator al clarității semnificativ și folositor. Nu va fi o definiție perfectă, dar va fi suficientă pentru a o folosi pe măsură ce vom continua.

DEFINIȚIA FUNCȚIONALĂ

În aceste lecții ne vom orienta definiția pentru teologia creștină către vechea și bine-cunoscuta expresie a credinței creștine, numită „Crezul Apostolic”. Acest crez a existat într-o formă substanțială din cea actuală începând din secolul al II-lea dar se află

în forma prezentă din secolul al VI-lea. Creștinii din întreaga lume recită acest crez de secole întregi ca o însumare a credinței lor creștine. Cunoașteți acest crez:

**Cred în Dumnezeu, Tatăl Atotputernicul,
Creatorul cerului și al pământului.
Cred în Isus Hristos, Fiul Său unic, Domnul nostru,
care S-a zămislit de la Duhul Sfânt,
s-a născut din Maria fecioară
a pățimit sub Ponțiu Pilat,
s-a răstignit, a murit și s-a îngropat;
S-a coborât în iad,
a treia zi a înviat din morți;
s-a suit în ceruri,
șade de-a dreapta lui Dumnezeu, Tatăl Atotputernicul;
de unde are să vie să judece pe cei vii și pe cei morți.
Cred în Duhul Sfânt;
sfânta biserică universală;
împărtășirea sfinților,
Iertarea păcatelor;
învierea morților
și viața veșnică. Amin.**

Această expresie a credinței creștine, cunoscută la nivel mondial, sintetizează creștinismul în moduri esențiale și foarte simple și ne va folosi ca definiție de bază pentru teologia creștină. În ceea ce ne privește, toată teologia care este în conformitate cu acest crez va fi considerată drept teologie creștină.

Trebuie să recunoaștem că și Crezul apostolic include unele convingeri pe care cei mai multi dintre noi nu le considerăm esențiale. De pildă, vrem oare să spunem că oamenii trebuie să știe despre Ponțiu Pilat înainte de a avea o teologie creștină? Pe deasupra, m-aș aventura să spun că mulți dintre noi nu au nici o idee cu privire la semnificația expresiei „împărtășirea sfinților”.

Dar în același timp, este corect să afirmăm că Crezul apostolic atinge unele convingeri creștine care sunt necesare în formarea unei teologii creștine ce depășește nivelul de bază, și enumeră destule convingeri ce permit creștinilor să înceapă să-și clădească o teologie pe care o pot împărtăși cu alții.

De pildă, crezul menționează creația și toate cele trei Persoane ale Sfintei Treimi: Tatăl, Isus Hristos, singurul Său Fiu și Duhul Sfânt. Vorbește despre întruparea, moartea, învierea și înălțarea lui Isus, despre iertarea păcatelor, învierea generală, judecata finală și speranța vieții veșnice.

Deoarece oferă o fundație solidă și amplă, vom folosi Crezul Apostolic ca definiția noastră de lucru pentru teologia creștină. Deși vom vorbi despre doctrine care depășesc cu mult această listă scurtă, va trebui să ne mulțumim cu faptul că o teologie este creștină dacă este în concordanță cu acest crez.

UNITATEA ȘI DIVERSITATEA

Folosind Crezul Apostolic pentru a defini teologia creștină, imediat începe să fie evident că teologia în credința creștină este atât unitară cât și diversă. Se poate vorbi despre o singură teologie creștină unificată, deoarece există multe credințe comune, practici și sentimente printre creștini. Trebuie, însă, să fim gata să vorbim despre mai multe teologii creștine diferite unele de celelalte, întrucât creștini au o mulțime de opinii referitoare la subiecte pe care Crezul apostolic nu le abordează. Să abordăm mai întâi unitatea dintre creștini.

Teologia unificată

Dacă ne gândim la toate bisericile și confesiunile existente, pare dificil să vorbim în mod semnificativ despre unitatea teologică dintre creștini. De nenumărate ori persoane necredincioase mi-au zis următorul lucru: „Voi, creștinii, nu cădeți de acord nici asupra a ceea ce credeți. Cum te mai aștepti să devin creștin?” Uneori, trebuie să recunoaștem că urmașii lui Hristos cu greu se pot înțelege asupra unui lucru, dar lipsa de unitate reprezintă numai o parte a acestei ilustrații.

Așa cum subliniază Crezul Apostolic, adevărații creștini din întreaga lume formează „sfânta biserică universală.” În ciuda diviziunilor noastre, trupul lui Hristos este unificat teologic, deoarece creștinii sunt de acord asupra unor serii de credințe fundamentale care îi deosebesc de secte și de alte religii din lume. În cadrul acestor lecții, în studiul teologiei creștine, va trebui să recunoaștem unitatea credinței care îi aduce pe toți creștinii împreună.

Apostolii au vorbit despre unitatea Bisericii în Efeseni 4:4-5, astfel:

„Este un singur trup, un singur Duh, după cum și voi ați fost chemați la o singură nădejde a chemării voastre. Este un singur Domn, o singură credință, un singur botez.” (Efeseni 4:4-5)

De fapt, unitatea doctrinară a bisericii ar trebui să fie un obiectiv avut în vedere de toți creștinii. Isus s-a rugat în acest scop în Ioan 17:22-23:

„Eu le-am dat slava pe care Mi-ai dat-o Tu, pentru ca ei să fie una, cum și Noi suntem una, Eu în ei și Tu în Mine, pentru ca ei să fie în chip desăvârșit una, ca să cunoască lumea că Tu M-ai trimis și că i-ai iubit cum M-ai iubit pe Mine.” (Ioan 17:22-23).

Când privim mai îndeaproape la biserică, observăm că creștinii au diferite grade de unitate teologică unii cu alții. În cel mai larg sens, potrivit definiției noastre, toți creștinii sunt uniți din punct de vedere teologic de credința lor în principiile exprimate în Crezul Apostolic. Această unitate fundamentală ne cheamă să arătăm respect, răbdare și dragoste pentru toți cei care susțin crezul, indiferent ce ramură a bisericii reprezintă, deoarece oricine afirmă crezul ne este frate de credință. În acest mediu, trebuie să învățăm să „spunem adevărul în dragoste,” așa cum ni se spune în Efeseni 4:15.

Dincolo de aceasta, unitatea teologică dintre creștini crește atunci când împărtășim convingeri care le depășesc pe cele menționate în crez. De exemplu, ortodocșii, catolicii și protestanții au în comun credințe precum Sfânta Treime și divinitatea lui Hristos. Confesiunile protestante care au rămas credincioase moștenirii lor au mult mai multă unitate teologică unele cu altele decât cu bisericile non protestante.

Deși avem tendința să căutăm unitatea cu cei cu care avem cele mai multe lucruri în comun și apoi să-i tratăm ca pe niște adversari pe cei cu care avem mai puține lucruri în comun, Domnul nostru ne îndeamnă pe toți la unitate. De aceea, nu trebuie să îngăduim vreodată diferențelor dintre creștini să ne distragă atenția de la numitorul comun pe care îl avem în Hristos. În loc să disperăm, fiindcă creștinii nu se pot înțelege cu privire la toate doctrinele, trebuie să recunoaștem că, într-o măsură sau alta, creștinii sunt de acord cu învățăturile fundamentale ale credinței. În acest sens, teologia creștină este o realitate unitară și, mai mult de atât, este responsabilitatea noastră să promovăm creștere unității teologice în trupul lui Hristos.

Așa cum spune apostolul Pavel în Efeseni 4:14-16:

„Ca să nu mai fim copii, plutind încoace și încolo, purtați de orice vânt de învățătură...Ci, credincioși adevărului, în dragoste, să creștem în toate privințele, ca să ajungem la Cel ce este Capul, Hristos. Din El tot trupul, bine încheșat și strâns legat, prin ceea ce dă fiecare încheietura, își primește creșterea, potrivit cu lucrarea fiecărei părți în măsura ei și zidește în dragoste.” (Efeseni 4:14-16)

Dorința lui Dumnezeu pentru biserică Sa și planul pe care Îl are cu noi nu este fragmentarea teologică, ci o unitate teologică tot mai mare, în conformitate cu învățăturile Scripturii.

Deoarece creștinii sunt uniți într-o anumită măsură, este, de asemenea, important să recunoaștem și să acceptăm diversitatea care există în mijlocul nostru. În acest sens, pe bună dreptate, vorbim despre teologii creștine, în loc de una singură.

Teologii multiple

Protestanții recunosc că atunci când își extind sfera de asociere și cu alte biserici, diversitatea crește. Când diferite confesiuni se întâlnesc, aproape întotdeauna se confruntă cu diversitatea. De exemplu, când bisericile ortodoxe răsăritene și cele occidentale ajung împreună, diferențele sunt semnificative.

Pentru că ne confruntăm cu diversitatea din interiorul bisericii, trebuie să ne punem o întrebare serioasă: „De ce sunt diferențe între noi?” Avem cu toții același Duh. Credem cu toții în același Hristos. Avem numeroase concepte principale în comun. Ce anume provoacă diferențele dintre creștini? În abordarea acestei probleme, este util să distingem cel puțin două tipuri de diferențe dintre teologiile creștine.

În primul rând, unele diferențe există pur și simplu, pentru că nu putem reprezenta fiecare adevăr teologic cu aceeași forță. Limitările cu care ne confruntăm ca făpturi fac inevitabil faptul că vom selecta și sublinia unele aspecte ale credinței creștine mai mult decât pe altele.

Pur și simplu, nu putem acorda egală atenție tuturor dimensiunilor credinței noastre în același timp. Această limitare a teologilor și teologiei explică adesea o mare parte din diversitatea doctrinară dintre creștini. Acest tip de diversitate de selecție și accent este sănătos și validat de Dumnezeu. Știm că Dumnezeu aprobă o astfel de diversitate, deoarece chiar și autorii biblici se deosebesc prin ce au scris și pe ce au pus accentul.

Spre exemplu, avem patru Evanghelii diferite, deoarece Dumnezeu i-a condus pe Matei, Marcu, Luca și Ioan să se concentreze pe aspecte diferite ale adevărului despre viața lui Isus. Din moment ce creștini aflați sub inspirația Duhului Sfânt s-au deosebit în lucrurile pe care le-au accentuat, ar trebui să ne bucurăm de faptul că același lucru este valabil și pentru creștini din azi.

Așa cum Dumnezeu iubește diferite tipuri de flori și copaci, este încântat de munți, dar și de văi, se bucură când face oameni diferiți, Îi place de asemenea să-și vadă copiii dezvoltându-și teologiile în moduri diferite.

Ar trebui să ne așteptăm ca teologia creștină din Africa, în mediul rural, să selecteze și să sublinieze adevăruri diferite față de teologia creștină din New York. Ar trebui să ne așteptăm ca teologia creștină din America de Sud să fie diferită de teologia creștină din Beijing. Această diversitate provine din felul în care Domnul își conduce poporul răscumpărat pentru a exprima diferitele aspecte ale credinței potrivit cu aspectele lui culturale și ca răspuns la diferitele lor nevoi specifice.

În al doilea rând, există alte forme de diversitate care nu sunt atât de inofensive și necesită mult mai multă precauție. Acestea nu sunt probleme de accent sau de selectivitate, ci diferențele apar atunci când grupuri sau persoane rătăcesc în doctrine, practici și simțiri false.

Când acest tip de diversitate apare în biserică, atunci cel puțin o persoană sau un grup deține un punct de vedere greșit. În unele situații, toată lumea poate greși. În astfel de cazuri, trebuie să căutăm cu umilință și sinceritate să discernem unde se află eroarea.

Pentru a vedea erorile, trebuie, pe de o parte, să fim critici cu noi înșine, gata să renunțăm la orice convingeri false pătrunse în teologia noastră, pe de altă parte, trebuie să fim pregătiți, de asemenea, să-i ajutăm pe alți credincioși să-și îmbunătățească înțelegerea. Uneori, acest lucru va fi destul de ușor, dar alte ori acest proces va fi extrem de dificil. Putem fi siguri de acest lucru: nu ne vom scăpa nici pe noi nici pe alții de greșeli până când Hristos nu se va întoarce în slavă. Totuși, este responsabilitatea noastră, ca urmași ai lui Hristos, să lucrăm din greu pentru a sta aproape de învățăturile Scripturii și pentru a-i ajuta și pe alții să facă la fel. Să ne amintim ce scria Pavel în 1 Timotei 4:16:

„Fii cu luare aminte asupra ta însuși și asupra învățăturii pe care o dai altora: stăruiește în aceste lucruri, căci dacă vei face așa, te vei mântui pe tine însuși și pe cei ce te ascultă.” (1 Timotei 4:16)

În cele din urmă, atunci când privim la spectrul credinței creștine, în evaluarea noastră asupra unității teologice și a diversității dintre urmașii lui Hristos, trebuie să evităm extremele. Nu trebuie niciodată să negăm importanța unității teologice - acest lucru ar respinge unitatea pentru care s-a rugat Hristos, dar nu trebuie să cădem nici în cealaltă extremă și să ne așteptăm ca toată lumea să fie de acord cu privire la fiecare

aspect, cel puțin până la revenirea lui Hristos - aceasta ar nega limitele noastre umane și influența continuă a păcatului în viețile noastre.

Lucrând în aceste lecții pentru a construi o teologie creștină autentică, vom folosi Crezul Apostolic ca expresie de bază a unității noastre teologice. Acest lucru ne va face permanent conștienți de enormul teren comun pe care îl împărțim cu toți credincioșii, dar, în același timp, deoarece multe doctrine se află dincolo de scopul Crezului Apostolic, ne va aminti, și de diversitatea pe care ar trebui să ne așteptăm să o întâlnim printre creștini.

Fiindcă am văzut ceea ce dorim să exprimăm în aceste lecții prin termenul „teologie creștină,” ar trebui să ne îndreptăm spre cel de al doilea subiect al nostru: tradiții teologice în creștinism. Care este locul pe care îl au anumite tradiții teologice în clădirea unei teologii creștine?

TRADIȚIILE CREȘTINE

Pentru a răspunde la această întrebare, vom atinge trei subiecte: în primul rând, vom defini termenul de „tradiție teologică”; în al doilea rând, vom analiza unele dintre tendințele tradițiilor teologice; în al treilea rând, vom studia cât de important este să devenim conștienți de influența tradițiilor asupra vieților noastre. Pentru început, să privim la ce înțelegem prin tradiția teologică creștină.

DEFINIȚIA „TRADIȚIEI”

Creștinii evanghelici folosesc termenul de „tradiție” în atât de multe moduri, încât trebuie să specificăm sensul în care îl vom folosi. Vom clarifica problema, mai întâi prezentând o definiție negativă, explicând ceea ce nu dorim să exprimăm prin acest termen, apoi oferind o definiție pozitivă, afirmând ceea ce vrem să spunem. Înainte de toate, ar trebui să înțelegem că în multe cercuri evanghelice de astăzi termenul „tradiție” are conotații negative pentru că este strâns asociat cu ceea ce numim „tradiționalism.”

Definiție negativă

Așa cum John Frame a accentuat recent, „«tradiționalismul» există acolo unde Sola Scriptura este încălcată. Pe scurt, tradiționalismul își întemeiază convingerile pe referințele umane, de obicei preferințe tradiționale de lungă durată, în locul Scripturii.

Este evident că Isus s-a opus tradiționalismului din vremea Sa. Isus S-a împotrivit tradițiilor cărturarilor, fariseilor și saducheilor, deoarece aceștia țineau la opiniile lor cu mult mai multă dârzenie decât la Scripturi. Isus le-a spus aceste cuvinte în Marcu 7:8 și 13:

„Voi lăsați porunca lui Dumnezeu și țineți datina așezată de oameni...și așa, ați desființat Cuvântul lui Dumnezeu prin datina voastră. și faceți multe alte lucruri de felul acesta!” (Marcu 7:8, 13)

Urmașii lui Hristos ar trebui să respingă tradiționalismul, fiindcă acesta dă simplei opinii umane autoritatea care aparține, pe bună dreptate, numai Scripturii. Întrucât nebunia omenească și nu revelația divină ne poate călăuzi credința, ar trebui să ne opunem tradiționalismului în toate formele sale, exact așa cum a făcut Isus în trecut.

În al doilea rând, chiar dacă ar trebui să ne opunem tradiționalismului, trebuie să avem o perspectivă diferită asupra tradiției în sine. Care este rolul adecvat pe care îl joacă tradiția în construirea unei teologii?

Definiția pozitivă

Oricât de ciudat ar suna acest lucru pentru evanghelici din zile noastre, apostolul Pavel a afirmat de fapt un rol pozitiv pe care îl joacă tradiția în trupul lui Hristos. Iată ce le-a scris corintenilor în 1 Corinteni 15:3:

„V-am învățat înainte de toate, așa cum am primit și eu: că Hristos a murit pentru păcatele noastre, după Scripturi” (1 Corinteni 15:3)

Expresia „v-am învățat (v-am lăsat)” este „paradidomi”, iar „am primit” este „paralambano.” Acești termeni apar de mai multe ori în scrierile lui Pavel ca descrieri ale transmiterii de învățături creștine.

Aceste constatări ne sunt de folos în discuția noastră, deoarece erau termeni folosiți în cercurile evreiești din primul secol pentru a descrie învățăturile tradițiilor iudaice. De fapt, Pavel a privit credința creștină ca pe o tradiție ce trebuie transmisă de la o persoană la alta, din generație în generație. Chiar dacă folosim termenul „tradiție” în moduri ușor diferite față de cum îl folosea Pavel, nu trebuie să respingem terminologia de „tradiție creștină” sau „tradiții creștine,” deoarece Pavel însuși a folosit limbajul tradiției într-un mod pozitiv.

În ceea ce ne privește, o tradiție teologică poate fi definită astfel:

O doctrină teologică, o practică sau un patos de relativ lungă durată, care distinge ramurile bisericii unele de altele.

Să descompunem această definiție în două părți principale. În primul rând, aceasta este „o doctrină, o practică sau un patos de relativ lungă durată” Cu alte cuvinte, în aceste lecții, când vorbim despre o tradiție teologică, nu avem în vedere ceva ce a început de curând. Dimpotrivă, în termenii noștri, un sistem de credințe devine tradiție teologică numai atunci când există de ceva timp. Conform definiției noastre, doar credințele care s-au bucurat de mulți ani de acceptare în biserică se califică pe bună dreptate ca tradiții.

În al doilea rând, o tradiție teologică „deosebește ramuri ale bisericii unele de altele.” Altfel spus, avem în vedere acele caracteristici ale anumitor denominațiuni sau asociații de credincioși care le identifică. Ce face un baptist să fie cu adevărat baptist? - tradiția baptistă. Ce face ca un metodist să fie metodist? - tradiția metodistă. Când grupuri de credincioși împărtășesc concepții comune pe o perioadă lungă de timp, aceste perspective devin căile lor teologice distinctive. Aceștia descoperă că inimile lor se simt mai mult ca acasă într-o ramură a bisericii decât în alta.

Deoarece am definit ce înțelegem prin tradiții teologice, trebuie de asemenea să ținem cont de faptul că există tendințe printre tradițiile teologice.

TENDINȚELE TRADIȚILOR

În lecția precedentă, am constatat că teologia presupune doctrină, practică și patos. Din acest motiv, este util să constatăm că diferite tradiții teologice în creștinism au tendința să se încline spre una sau poate două dintre aceste trei categorii: cele care subliniază doctrina, cele care subliniază practica și acelea care accentuează patosul. În primul rând, unele ramuri ale bisericii se diferențiază unele de altele prin accentul lor tradițional pus pe doctrine.

Doctrina

Cunoaștem cu toții confesiuni care își văd identitatea în special prin prisma doctrinele pe care le dețin. Lucrarea de învățătură și poziția lor doctrinală formează chintesența credinței lor creștine. Din păcate, aceste ramuri ale bisericii pot fi mai degrabă doctrinare, adică pot deveni foarte preocupate de controverse doctrinare și insistă, de obicei, într-o mare măsură pe uniformitate doctrinară. Această insistență pe doctrine duce de multe ori la intelectualism, învățarea și înțelegerea datelor de credință devin un scop în sine.

Practica

În al doilea rând, alte tradiții din biserică se remarcă mai mult prin practicile lor. Există multe biserici care își găsesc identitatea distinctivă în ceea ce fac, și nu pe ceea ce învață. Slujirea creștină și programele de acțiune sunt punctele lor tari. Adesea, aceștia au liste cu lucruri permise și lucruri interzise pentru membrii lor. Din nefericire însă, astfel de ramuri ale bisericii reduc, de multe ori, credința creștină doar la activitate. Creștinismul devine doar o chestiune de a face ceva, iar această preocupare de a face activități conduce adesea la legalism.

Patosul

În al treilea rând, alte tradiții teologice se remarcă mai mult prin patosul lor. Dimensiunea emoțională a credinței creștine e preocuparea principală a acestor biserici. Sentimentele religioase sunt prețuite într-o măsură așa de mare, încât, de multe ori, puține alte lucruri mai contează. Acești creștini nu doresc să se obosească cu doctrina și nu vor să fie chemați la a avea anumite tipuri de comportament, cu excepția cazului în care acestea i-ar face să se simtă mai bine. Din acest motiv, destul de des, aceste ramuri ale bisericii sunt caracterizate de sentimentalism.

Este inutil să spun că, fiecare va evalua tendințele tradițiilor creștine în moduri diferite, însă putem spune că tradițiile teologice își găsesc, în general, identitatea, subliniind una sau două dintre aceste orientări.

Fiindcă am definit ideea de tradiții creștine și am văzut tipurile de tendințe prezente de obicei în acestea, ar trebui să conștientizăm influența pe care tradițiile teologice o au în aceste lecții privind clădirea teologiei.

IMPORTANȚA TRADIȚILOR

Pur și simplu, conștientizarea acestor aspecte joacă două roluri importante: în primul rând, ne ajută să ne înțelegem mai bine și în al doilea rând, ne ajută să îi înțelegem mai bine pe alții. Să ne gândim pentru moment la modul în care studenții de la teologie trebuie să se privească în lumina tradițiilor teologice

Ne înțelegem mai bine

Mult prea des, creștinii încearcă să își clădească teologiile pentru a fi neutre sau indiferente față de curentele teologice din biserică. Nu vă pot spune de câte ori am auzit studenți zicând că ei nu au o tradiție, că doar citesc Biblia și Duhul Sfânt îi învață.

Acest concept a fost foarte popular și susținut de multe dintre perspectivele modernismului iluminist. Scopul studiului academic serios al Bibliei, începând cu iluminismul, a fost să se renunțe la prejudecățile teologice și la tradiții.

Amintiți-vă că aceasta a fost metoda lui Descartes în încercarea sa de a apăra raționalitatea credinței creștine. Descartes a pus totul la îndoială, pentru a putea distinge în mod clar cunoștința de simpla credință. Convingerile, asemenea superstiției și simplei tradiții religioase, trebuiau să fie înlăturate în căutarea adevărului obiectiv, rațional.

Din multe puncte de vedere, studenții care caută să se depărteze de moștenirea lor religioasă, de tradiția lor teologică specifică, ei bine, implementează iluminismul, standarde carteziene, în perceperea teologiei. Această abordare a teologiei e responsabilă pentru cea mai mare parte a apostaziei întâlnită în bisericile occidentale în ultimele secole. Liberalismul modern este rezultatul implementării intereselor moderniste iluministe la teologie.

Există o modalitate mai bună de a ne ocupa de tradițiile teologice. În loc să ne depărtăm de orientările noastre religioase, este mult mai util să ne străduim să ne conștientizăm. Altfel spus, e benefic să cunoaștem din ce în ce mai mult despre moștenirea care ne influențează în mod constant pe măsură ce construim o teologie, deoarece această conștientizare ne permite să evaluăm și să gestionăm unele dintre aceste influențe.

Este foarte util să ne punem câteva întrebări. În primul rând, care este ramura bisericii din care facem parte? Vă puteți gândi la o denominație sau o mișcare de vreun fel, la asociații formale sau informale. Dincolo de aceasta, care sunt tendințele generale ale tradiției dumneavoastră? Accentul pe care îl pune ramura bisericii dumneavoastră este pe ortodoxie, pe ortopraxis sau pe ortopatos? Ce vă preocupă cel mai tare: doctrina, comportamentul sau sentimentele? Ce vă motivează în credință? Ce anume vă dă energie

în viața cu Hristos? Apoi, începeți să identificați caracterul tradiției dumneavoastră și mai profund punându-vă întrebări de genul: Care sunt doctrinele cele mai importante? Pe ce comportamente se pune accentul cel mai mult? Ce emoții sunt considerate acceptabile și inacceptabile? Când reușiți să răspundeți la astfel de întrebări, veți putea controla influențele mediului din care proveniți, pe măsură ce vă dezvoltați propria teologie creștină.

Tradiția teologică nu este importantă doar pentru că ne afectează, ci și pentru modul în care îi influențează pe ceilalți.

Îi înțelegem pe alții

Ori de câte ori discutăm cu alți credincioși, trebuie să ne amintim întotdeauna că asociațiile și tradițiile lor îi influențează puternic, la fel cum fac și ale noastre. Curentul teologic de care aparțin poate, de asemenea, să explice multe dintre convingerile lor. Aceasta înseamnă că alți creștini pot avea preocupări foarte diferite de ale noastre. Pot avea diferite priorități, puncte forte și puncte slabe și, cu cât suntem mai conștienți de acest lucru, cu atât mai fructuoase pot fi interacțiunile noastre.

Sunt convins că este foarte important pentru creștini să devină conștienți nu numai de ei înșiși, ci și de alții, astfel încât să poată evita diviziunile inutile iar discuțiile dintre ei să poată fi fructuoase.

După ce am înțeles ce vrem să spunem prin teologie creștină și importanța conștientizării modul în care anumite tradiții teologice influențează procesul de clădire a teologiei, ar trebui să trecem la al treilea subiect: tradiția reformată. Trebuie să ne confruntăm cu acest subiect, deoarece aceste lecții vor fi profund influențate de perspectivele teologice adesea identificate ca reformate sau teologia reformei.

TRADIȚIA REFORMATĂ

Din păcate, nu este prea multă înțelegere despre această ramură a bisericii astăzi. Pentru a vă ajuta să interacționați semnificativ cu lecțiile care vor urma, este important să înțelegeți contururile tradiției teologice din care vă voi prezenta aceste lecții.

Sunt convins că, atunci când profesorii de teologie își exprimă propria conștiință de sine, studenții sunt mai bine pregătiți să evalueze și răspund în mod responsabil față de învățătura acestora. Pe unele lucruri din aceste lecții le veți găsi comode, iar pe altele mai puțin comode. Cu unele dintre aceste lucruri veți fi de acord, dar cu altele nu. Sper să considerați aceste lecții ca pe o oportunitate de a vedea cum este construită teologia într-o ramură particulară a bisericii, chiar dacă nu este a dumneavoastră.

În momentul de față ar trebui să clarific cât mai bine următorul aspect. Aceste lecții nu sunt concepute pentru a provoca pe nimeni să susțină teologia reformată. Nu acesta este scopul meu. Unii creștini o susțin cu tărie, iar alții nu, întotdeauna se va întâmpla așa, însă menționez aceste lucruri doar pentru a clarifica orientarea care va dirija o mare parte din ceea ce se spune în aceste lecții.

Pentru a explora contururile tradiției reformate, vom privi la trei aspecte: în primul rând, originile istorice și dezvoltarea acestei ramuri a bisericii; în al doilea rând, tendințele tradiției reformate; în al treilea rând, câteva dintre deosebirile sale teologice. Să ne uităm mai întâi la originile și la evoluțiile tradiției reformate.

ORIGINILE ȘI DEZVOLTAREA

Termenul de teologie reformată provine de la reforma protestantă. Multe mișcări teologice diferite au cuprins reforma protestantă din secolul al XVI-lea. Printre cele mai importante grupuri au fost luteranii în Germania, zwinglienii în Zürich și calviniștii din Geneva. Deși într-un sens larg putem vorbi despre toate aceste trei biserici ca fiind reformatoare, termenul „reformat” a fost folosit mai mult pentru cel de-al treilea grup, protestanților care au fost profund influențați de teologia lui Jean Calvin.

Această ramură a bisericii nu s-a limitat în nici un fel doar la Geneva. În zilele reformei, bisericile reformate erau foarte evanghelistice și răspândite în întreaga Europă de Vest și dincolo de aceasta. Calvin era francez și mulți dintre studenții săi au ajutat la conducerea mișcării franceze hughenot. Acești slujitori tineri au suferit multă persecuție în primele decenii ale lucrării lor. De fapt, când acești tineri au plecat din Geneva pentru a forma biserici în Franța, speranța lor de viață era doar de șase luni. Dar, teologia din Geneva era atât de puternică, încât, din ce în ce mai mulți tineri continuau să meargă în Franța pentru a construi acolo biserica lui Hristos.

Mișcarea reformată a continuat să crească în întreaga Europă. În Germania, Franța, Belgia, Olanda, Ungaria și alte țări, au luat ființă mii de biserici. Să menționăm câteva din punctele culminante ale teologiei reformate continentale de la început.

Confesiunea belgiană din 1561 și catehismul de la Heidelberg din 1563: acestea au o mare importanță pentru ramura reformată a bisericii. Acestea au fost unele dintre primele expuneri ale sistemului teologic predat în Geneva.

Un braț puternic al tradiției reformate din Europa continentală a fost biserica reformată olandeză. E, probabil, cel mai bine cunoscut pentru Sinodul de la Dort care s-a întâlnit din 1618 până în 1619 pentru a se ocupa de controversa arminiană. Canoanele de la Dort, publicate de către Sinod, sunt renumite pentru conturarea și apărarea doctrinelor reformate pe care le numim în prezent „cele cinci puncte ale calvinismului.”

Tradiția reformată, de asemenea, a crescut semnificativ pe Insulele Britanice. John Knox, care a trăit între anii 1505-1572, a studiat în Geneva și s-a întors să înființeze biserici reformate sau prezbiteriene în Scoția. Confesiunea Scoțiană de la 1560 este un bine-cunoscut document din acea vreme. Reforma a prins, de asemenea, rădăcini în Anglia, unde puritanii, alături de alte grupuri, au elaborat *Mărturisirea de credință de la Westminster* din anul 1646 și Catehismul cel Mare și Cel scurt din 1647-1648. Aceste documente, cunoscute ca *Standardele Westminster*, sunt folosite încă în multe biserici reformate din zilele noastre. Multe grupuri baptiste diferite din Insulele Britanice se considerau și ele parte a tradiției reformate și și-au exprimat credința în documente precum Confesiunea Baptistă de Credință din Londra, publicată pentru prima dată în anul 1644.

Tradiția reformată s-a răspândit și în alte părți ale lumii. Puritanii englezi și apoi prezbiterienii scoțieni au adus-o în forță în America de Nord și eforturile misionare au transmis-o către multe zone din Africa, Indonezia, Asia de Sud și America de Sud.

La fiecare pas din drumul istoriei sale, au existat multe evoluții care i-au dat teologiei reformate caracteristicile sale distinctive. Ca și în toate celelalte ramuri ale bisericii, au existat eșecuri grave și apostazii în bisericile reformate. Dificultățile încă afectează această parte a trupului lui Hristos, însă astăzi, teologia reformată, vibrantă, biblic sănătoasă este predată și trăită în aproape fiecare parte din lume.

Așa cum istoricul reformat David Steinmetz a spus în cartea sa, „*Calvin în context*:”

Pentru mai mult de patru sute de ani, Calvin a influențat modul în care generațiile succesive de europeni și americani au gândit despre religie, și-au structurat instituțiile politice, modul în care priveau tablourile, scriau poezii și muzică, teoretizau despre relațiile economice sau se străduiau să descopere legile care guvernează universul fizic.

Acum, pentru că știm câte ceva despre istoria ramurii reformate a bisericii, ar trebui să privim la aceste tendințe teologice.

TENDINȚELE

Referitor la discuția noastră de mai devreme despre tendințe în tradiții creștine, ar trebui să ne întrebăm ce prețuiesc cel mai mult teologii reformați: ortodoxia, ortopraxia sau ortopatosul? De-a lungul secolelor s-a văzut clar că, în afară de unele excepții rare, tradiția reformată a punctat în primul rând ortodoxia, cu un accent secundar pe ortopraxie. Cu excepția câtorva scriitori puritani, ortopatosul nu a primit prea multă atenție.

Acest dublu accent pus pe ortodoxie și pe ortopraxie poate fi văzut în răspunsul la cea de-a treia întrebare din *Catehismul cel scurt de la Westminster*, un catehism încă predat în multe zone ale lumii. Ca răspuns la întrebarea „Care este mesajul principal al Scripturilor?” catehismul răspunde: „Mesajul Scripturilor cuprinde în principal ceea ce omul trebuie să creadă despre Dumnezeu și ce cere Dumnezeu de la om.”

După cum putem remarca, Catehismul cel Scurt sintetizează învățătura Scripturii prin prisma ortodoxiei și ortopraxisului. Mai întâi, „ceea ce trebuie să credem despre Dumnezeu.” Aceasta este doctrina corectă sau ortodoxia. În al doilea rând, „ce cere Dumnezeu de la om.” Aceasta este o afirmație care ne atrage atenția în primul rând spre ortopraxie, spre a face ceea ce trebuie. În multe privințe, dublul accent al Catehismului asupra doctrinei și a datoriei reflectă și încă mai modelează principalele preocupări ale ramurii reformate a bisericii. Surprinzător, din răspunsul Catehismului este absentă orice mențiune a relației sau a legăturii emoționale pe care Cuvântul lui Dumnezeu o formează între Dumnezeu și poporul Său de legământ.

Este de mirare, atunci, că în tradiția reformată creștinii sunt adesea numiți: “aleșii de piatră?” Când doctrina și datoria sunt evidențiate, practic excluzând ortopatosului,

accentul nostru pe doctrină tinde spre intelectualism iar accentul nostru pe datorie tinde către legalism. Ortodoxia și ortopraxisul sunt tendințele naturale ale teologiei reformate și amândouă sunt puncte forte și puncte slabe ale trupului lui Hristos. La bine sau la rău, ele vor apărea în mod repetat în aceste lecții atât ca puncte forte cât și ca puncte slabe.

Deoarece tradiția reformată vizează doctrina mai mult decât celelalte aspecte ale teologiei, nu e de mirare că unul dintre cele mai bune moduri de a ne familiariza cu aceasta este de a studia deosebirile sale doctrinare mai proeminente. Înțelegerea acestor loialități vă va ajuta să evaluați mai în detaliu punctele de vedere prezentate în aceste lecții.

DEOSEBIRILE

Vom menționa patru poziții doctrinare care caracterizează această ramură a bisericii: în primul rând, așa-numitele „Sola” ale Reformei; în al doilea rând, unitatea Scripturii; în al treilea rând, doctrina despre Dumnezeu; în al patrulea rând, o abordare distinctă a relației dintre creștinism și cultura umană. Să ne uităm mai întâi la perspectiva reformată a celor cinci „Sola” ale Reformei.

„Solas” ale Reformei

Împreună cu alți protestanți, teologii reformați susțin cu tărie o serie de doctrine numite adesea „Solas”. Aceste doctrine au fost în mod tradițional rezumate în declarații latine care conțin forme ale cuvântului „sola,” însemnând „doar” sau „numai”. Majoritatea evanghelicilor au auzit de cel puțin unele dintre acestea: *Sola Scriptura*” care înseamnă „Numai Scriptura,” „Solo Christo” semnificând „Numai prin Hristos,” „*Sola fide*” care înseamnă „Numai prin credință,” „*Sola gratia*”-„Numai prin har” ” și „*Soli Deo Gloria*”-„Numai pentru gloria lui Dumnezeu.”

„*Sola Scriptura*” este doctrina conform căreia Scriptura este singura normă infailibilă a credinței și a vieții. Aceasta este în opoziție cu credința Romano-catolică, aceea că biserica însăși posedă o tradiție infailibilă, separat de Scripturi, care poate fi exprimată prin sinoadele ecumenice sau prin Papa.

„*Solo Christo*” declară că Isus Hristos este singurul mijlocitor dintre Dumnezeu și om, spre deosebire de cei care îi caută mediere prin sfinți sau pe Fecioara Maria. Hristos este singurul Mântuitor, singurul spre care păcătoșii se pot întoarce pentru a primi iertarea de păcate și pentru a scăpa astfel de mânia lui Dumnezeu.

„*Sola fide*,” sau „Numai prin credință,” este doctrina că Dumnezeu îi îndreptățește pe oameni numai prin intermediul credinței și nu prin alte mijloace, precum eforturile sau strădaniile oamenilor.

„*Sola gratia*,” „Numai prin har”, descrie modalitatea prin care Dumnezeu ne oferă binecuvântările mântuirii. Dumnezeu dă har oamenilor aleși de El pentru veșnicie. Ne îndreptățește fără plată pe temeiul meritelor lui Hristos și în îndurarea Sa pune meritele Lui pe seama noastră. *Sola gratia* susține faptul că nu avem nici un merit personală care justifice mântuirea noastră. Întregul proces al mântuirii de la alegerea eternă la glorificarea veșnică se bazează numai pe harul lui Dumnezeu.

„*Soli Deo Gloria*,” însemnând „Numai pentru gloria lui Dumnezeu,” este doctrina conform căreia toată creația și faptele creației ar trebui să fie și, în cele din urmă, sunt concepute pentru a-I aduce slavă numai lui Dumnezeu. Reformații foloseau acest slogan, deoarece se opuneau tuturor doctrinelor care atribuiă vreun merit oamenilor și, prin urmare, diminuau onoarea care I se cuvine, pe bună dreptate, doar lui Dumnezeu.

Deși am menționat deja doctrina „*Sola Scriptura*,” care se axează pe autoritatea Scripturii, este important să reținem că tradiția reformată este diferită față de alte ramuri ale bisericii prin perspectiva sa asupra unității Vechiului și Noului Testament.

Unitatea Scripturii

În istoria recentă, a devenit foarte obișnuit pentru mulți evanghelici din America de Nord și din alte părți ale lumii, în care misionarii americani au avut o influență semnificativă să urmeze o formă de mișcare numită Dispensaționalism. Desigur, fără îndoială, sunt multe forme de dispensaționalism în zilele noastre, dar un lucru comun pentru cele mai multe dintre acestea este o separare fundamentală dintre Vechiul și Noul Testament. Vechiul Testament este perceput ca fiind Legea, pe când Noul Testament ca fiind Evanghelia. Aceștia sunt de părere că Vechiul Testament pune accentul pe fapte, iar Noul Testament pe har. Vechiul Testament este perceput ca aducând numai judecata, în timp ce Noul Testament aduce mântuire.

Îmi amintesc că atunci când aveam șapte ani, învățătorul de Școală duminicală ne-a spus: „Băieți și fete, nu vă bucurați că trăiți în vremea Noului Testament? Dumnezeu era atât de rău și de mândros în Vechiul Testament și acum El este atât de bun și de iubitor. Pe atunci, oamenii trebuia să-și câștige mântuirea, dar acum, noi o primim prin har.” Într-o măsură sau alta, majoritatea evanghelicilor de azi au opinii foarte similare cu acelea ale învățătorului din copilăria mea.

În schimb, tradiția reformată se uită la întreaga Biblie ca prezentând o teologie unificată. Vechiul și Noul Testament nu se opun reciproc. Legea se găsește atât în Vechiul, cât și în Noul Testament. Evanghelia este în ambele Testamente. Faptele bune sunt necesare în ambele Testamente. Harul divin aduce mântuire în amândouă Testamentele. Judecata există și în Vechiul, dar și în Noul Testament, iar mântuirea apare în amândouă. Bineînțeles că sunt și diferențe între Noul și Vechiul Testament, dar aceste diferențe țin pur și simplu de evoluția lucrurilor, adică reprezintă diferite stadii în credința biblică din vremurile de început până la cele mai recente - dar de fapt aceiași credință.

Când privim în mod corespunzător la diferențele dintre Vechiul și Noul Testament, putem sumariza folosind Confesiunea de la Westminster, capitolul VII, partea a șasea, că Vechiul și Noul Testament „nu sunt deci două legăminte ale harului, care diferă efectiv, ci unul și același, sub diferite dispensații.” Fără îndoială că accentul pus pe unitatea Scripturii a condus la unele erori în teologia reformată; uneori nu se face suficientă distincție între Vechiul Testament și Noul Testament. Cu toate acestea, accentul pus pe unitatea Bibliei este unul dintre punctele forte ale teologiei reformate. Veți observa că, în aceste lecții, vom folosi Vechiul Testament la fel de mult, dacă nu, chiar mai mult decât Noul Testament pe măsură ce studiem cum să ne clădim teologia. Scopul nostru va fi să construim o teologie care să fie în conformitate cu întreaga Biblie,

nu doar cu Noul Testament. Influența tradiției reformate asupra acestor studii va fi evidentă aproape de fiecare dată.

În al treilea rând, pe lângă faptul că subliniază „Soli Deo Gloria”, toate lucrurile sunt pentru slava lui Dumnezeu, teologia reformată pune un accent diferit pe doctrina despre Dumnezeu.

Doctrina despre Dumnezeu

Vorbind din punct de vedere istoric, teologia reformată a acordat o atenție echilibrată atât transcendenței cât și imanenței lui Dumnezeu. Normele reformate precum Confesiunea de la Westminster vorbesc cu fermitate atât despre hotărârile veșnice transcendente ale lui Dumnezeu cât și despre providența immanentă a lui Dumnezeu. Acest echilibru istoric în teologia reformată reflectă faptul că Biblia Îl descrie pe Dumnezeu ca fiind și transcendent, dar și immanent. În unele pasaje, este descris Dumnezeu ca un nobil, distant, aflându-Se dincolo de și mai presus de orice lucru. În alte pasaje, Scripturile vorbesc despre El ca fiind immanent, implicat în istorie într-un mod profund, intim, mai ales față de poporul Său.

Totuși, în comparație cu alte tradiții creștine, tendința teologiei reformate a fost să sublinieze transcendența lui Dumnezeu față de imanența Sa. Alte tradiții creștine subliniază adesea atribute divine care sunt mai repede asociate cu apropierea lui Dumnezeu, precum: bunătatea lui Dumnezeu, mila, dragostea Sa, tandrețea, răbdarea și prezența Sa. Teologia reformată susține aceste atribute divine, însă a avut tendința să evidențieze alte atribute divine care au mai mare legătură cu transcendența, cum ar fi: eternitatea Lui, imutabilitatea Sa, suveranitatea Sa, aseitatea sau auto-existența Lui, omnipotența și omniprezența Sa.

Să observăm, de exemplu, definiția reformată despre Dumnezeu aflată în Catehismul scurt de la Westminster. Ca răspuns la întrebarea numărul patru , „Cum este Dumnezeu?,” Catehismul răspunde astfel: „Dumnezeu este duh, infinit, etern, neschimbător, înțelepciune, putere, sfânt, dreptate, bunătate și adevăr.” Acest răspuns este adevărat. Este un răspuns în conformitate cu Scripturile, dar subliniază în mod evident calitățile transcendente ale lui Dumnezeu, acele atribute care Îl înalță mai presus de toate lucrurile.

Este foarte important să înțelegem că, începând din anul 1920, a avut loc o renaștere a teologiei reformate în multe zone din America de Nord și din Marea Britanie. Noi denominații, seminarii și colegii au apărut sub stindardul teologiei reformate. În multe situații, participanții la această mișcare neo-calvinistă au subliniat transcendența divină sau suveranitatea lui Dumnezeu, atât de mult încât neagă practic echilibrul biblic și confesional dintre transcendența și imanența lui Dumnezeu. Când auzim creștini spunând astfel de lucruri: „Singurul motiv de a ne ruga sau evangheliza este pentru că Dumnezeu ne a poruncit” putem fi siguri că ne confruntăm cu extremele neo-calviniste. Atunci când aproape fiecare propoziție spusă de un teolog are de-a face cu suveranitatea lui Dumnezeu, acest lucru reflectă, de obicei, un punct de vedere extrem. Când auzim teologi vorbind de parcă alegerea umană și istoria lumii nu sunt cu adevărat semnificative, este probabil să fie neo-calvinismul care să se fi abătut de la învățătura Bibliei și de la teologia reformată istorică.

Totuși, în comparație cu altele, chiar și teologia reformată istorică a subliniat transcendența lui Dumnezeu în moduri remarcabile, mai ales în soteriologie, doctrina mântuirii. Teologia reformată subliniază faptul că mântuirea este din trecutul veșnic până în viitorul veșnic în întregime rezultatul harului suveran al lui Dumnezeu. Deși transcendența lui Dumnezeu poate fi dusă la extrem, o înțelegere corectă a acesteia prezintă multe elemente ale teologiei creștine și, prin urmare, va ghida aceste lecții în direcții speciale.

Ar trebui menționată o ultimă diferență a ramurii reformate a bisericii, și anume, perspectiva asupra relației dintre creștinism și cultură.

Cultura umană

De pe vremea lucrării lui Calvin din Geneva, tradiția reformată a avut o abordare destul de consecventă asupra acestor probleme. Un mod de a rezuma această opinie distinctă este să urmărim bine-cunoscuta tipologie creată de Richard Niebuhr în cartea sa, „*Hristos și cultura*.” În această carte, Niebuhr separă diverse abordări creștine legate de cultură în cinci grupe majore. „Hristos împotriva culturii,” este eticheta pe care o pune Niebuhr opiniei că cultura este rea și trebuie evitată de creștini.

Mișcări separatiste precum ordinele cavaleresti medievale și comunitățile moderne amish și menonită sunt forme bine-cunoscute ale acestei viziuni.

Niebuhr folosește expresia „Hristos al culturii” pentru a descrie acele opinii care subliniază în primul rând cultura și se străduiesc să-i găsească loc lui Hristos în ceea ce găesc ele în lume. Această abordare poate fi văzută în multe biserici protestante liberale moderne.

Între cele două extreme, Hristos împotriva culturii și Hristos al culturii, Niebuhr descrie trei opinii care încearcă diferite modalități de reconciliere între Hristos și cultura umană. „Hristos înaintea culturii” este o perspectivă care încearcă o sinteză între Hristos și lume; „Hristos și cultura, în paradox,” descrie opinia care subliniază dualismul dintre Hristos și lume; „Hristos, Cel care transformă cultura”, se referă la opinia potrivit căreia creștinismul ar trebui să influențeze și, în unele privințe, să „convertească” culturile la normele biblice. După părerea lui Niebuhr, poziția reformată se încadrează în această ultimă categorie. În diferite momente, tradiția reformată a pus acest punct de vedere în practică într-o varietate de moduri.

Din păcate, unele dintre aceste eforturi au fost asociate îndeaproape cu colonialismul european, dar au existat, de asemenea, câteva exemple în general pozitive ale modelului de transformare în trecut. De obicei, precizăm Anglia puritană și America puritană precum și eforturile lui Abraham Kuiper din Olanda, ca exemple pozitive ale încercării de a-L avea pe Hristos transformând cultura umană. În orice caz, poziția generală reformată față de cultură poate fi rezumată în acest fel: Când Dumnezeu a făcut pentru prima dată omenirea și a așezat-o în Grădina Edenului, a dat umanității un mandat cultural aceste cuvinte cunoscute din Geneza 1:28:

„ Creșteți, înmulțiți-vă, umpleți pământul și supuneți-l și stăpâniți peste peștii mării, peste păsările cerului și peste orice viețuitoare care se mișcă pe pământ.” (Geneza 1:28).

Adam și Eva au fost chemați să slujească în calitate de vice-regenți ai lui Dumnezeu peste întreaga lume, administrând pământul și potențialul acestuia pentru slava lui Dumnezeu. Din punctul de vedere reformat, acest mandat cultural nu a fost pus deoparte; ci este afirmat de restul Scripturii. De fapt, mandatul evanghelic pe care Hristos l-a dat bisericii Sale a fost conceput pentru a răscumpăra poporul lui Dumnezeu din păcat, astfel încât acest mandat cultural să se împlinească.

Din acest motiv, teologia reformată a insistat asupra faptului că fiecare dimensiune a vieții trebuie să fie adusă sub domnia lui Hristos. Teologia reformată respinge ideea că unele aspecte ale vieții sunt religioase și altele sunt laice. Din acest punct de vedere, tot ce înseamnă viață este religios, condus fie de religie adevărată, fie de religie falsă. Artele, științele, legea, politica, afacerile, familia și școala fiecare aspect al culturii umane ar trebui să fie făcute pentru a onora Cuvântul lui Dumnezeu și a-i aduce glorie lui Dumnezeu.

Pe măsură ce parcurgem aceste lecții despre clădirea unei teologii, unele dintre concepte pot suna familiare, iar altele pot părea străine. În multe cazuri, acesta va depinde de nivelul la care vă identificați cu teologia reformată însă, indiferent dacă teologia reformată vă este familiară, ea reprezintă o ramură a bisericii care are multe de oferit tuturor celor care interacționează cu ea.

CONCLUZIE

În această lecție, am stabilit unele dintre cele mai importante concepții care vor dirija modul nostru de explorare a teologiei creștine. Am definit în primul rând teologia creștină ca fiind aceea care este în conformitate cu Crezul apostolic. Am văzut, de asemenea, că trebuie să fim conștienți de faptul că, în teologia creștină, o varietate de tradiții formează și caracterizează numeroasele ramuri ale bisericii. Și, în final, am evidențiat faptul că aceste lecții vor fi îndrumate de orientările tradiției reformate.

Cu aceste perspective de bază în minte, vom putea evita multe dintre capcanele cu care se confruntă adesea studenții de teologie. Dacă ne vom aminti aceste contururi ale studiului nostru, vom reuși să avansăm spre obiectivul de a ne clădi teologia.